

Om den Kongsbjergske Mynt
og
Solv-Verkets Producter.

af
Cancellieraad Deichman.

Førend Solv-Verket og ved de Tider det blev opfundet, var den Norske Mynt saa got som forsbundet, og ingen anden Siengs her i Landet end den Danske, og fremmede Penge.

Mynte-Stæder har dog fordm været baade i Trundheim og Bergen. Erke-Biskoppen, som Primas Regni var og tilstaaet Mynte-Rettighed, og findes endnu nogle faae af det Slags. I Dpsloe har og i gammel Tiid været Mynt.

Men om der nogensinde tilforne har været myntet Penge af Solv, som har været frembragt af dette Rigets Grund, førend den Dpdagelse skeede, er man ikke vis paa. Autor til Mus. Regium synes at troe det: nemlig, at der af det Solv, som blev bundet ved Golmsberg, blev myntet Penge, han synes at troe, at dette Golmsberg har ligget nær ved Dpsloe, som et andet Sted er viist at være urigtig, og formodentlig confunderet de gamle Raaber-Gruber ved Aggers Kirke, nær ved Dpsloe, med Golmsberg. Samme Raaber skal og have været Solvhaltig, om hvilket sidste Raaber-Verk Hr. Etagraad Langebech har anført Biskop Hans Mules Brev til Kong Christian den 2den af 1519. Skulde der ved Seigring af dette Raaber være udbragt Solv eller af det fra Golmsberg, kunde man troe at saadant var udmyntet i Dpsloe. I de Artikler, som Anno 1548 ved Prins Friderichs Hyløning i Norge bleve paabudne, staaer:
at

at Mule Mynt ſkal gaae for fire hvide. Trolig man har vægret ſig ved at tage dem for fulde, ſom en ſeenere Forordning af 1551 nærmere oplyſer; nemlig: at den Mynt ſom er ſlagen i Norge Stykket til 4 Hvide, foragtes og forringes, ſaa den ikke oppebæres eller udgives uden for 2de Hvide, imod den Forordning derom tilforne var udgivet.

Det Navn af Mule Mynt er os ingenſteds ellers forekommet, ſkulde det ikke være et corrupt eller forvandlet Navn, kunde man troe, ſiden de ſiges at være ſlaget her i Landet, at de ere myntede efter Biſkop Mules Foranſtaltning, ſiden det ſynes han har haft nogen Inſpection med bemeldte Raaber-Berk. Men os mangler de behørigte Beviſer at kunde ſige noget viſt herom; overalt har nok de gamle Norſke Penge ikke været andet end Scheide, eller Skille-Mynt, Nummi mercantium ſuppletorii, naar Bahre mod Bahre ikke kunde gaae op imod hinanden, og formodentlig af ringe Værdie, da man finder af adſkillige Kongelige Kettebøder, at de almindelig har været vragede, og ikke taget for fulde. Myntemeſterne har og nok haft for meget fri Hånd at mynte ſom de vilde, da de ere blevne tilſtaaede et ſaa rundelig Remedium, nemlig paa Mark eller 15 Lødig Sølv i Qvintin, ſom paa de Tider kaldtes i Fare-Paus pag. 289 gl. Norſke Love Tom. II. Alt ſtøbt og gydet Sølv at ſkulde holde 14 Lød Norſk, og 1 Lød i Fare, men maa nok være en Fejl, og bør vel ſtaaе i Qvintin i Fare.

Endeligen havde dette Rige den Lykke, ved denne vigtige Opdagelſe, for den første Gang at modtage af ſit eget frembragte Sølv, ſaa anſeelige og vigtige Mynter, ſom Specie Rigsdaler, og anden god mindre Mynt.

Toldboeden i Dypſloe, ſom tilforne havde været den gamle Smedie (*) her indrettet til Mynten. Hvorledes Myntefoden egentlig har været, er man ikke i Stand til at ſige, en heller med Viſhed hvem den første Myntemeſter har været, ſiden det maaſkee paa den Tid en var brugelig at han ſadte ſit Navn paa Pengene, ſom ellers ved-

(*) Om herved ſkal forſtaaes den gamle Mynte-Sted, da baade Stødu og Smed betyder, i det gamle Norſke at mynte, er man ikke viſ paa.

vedburde, og paa nogle en heller Aarstal. Man skulde snart troe, at Johan Post, som var Myntemester i Kiøbenhavn No. 1618, har været den første Myntemester, da han No. 1724 fik det forhen anførte Privilegium paa Jern-Verkerne i Norge. Siden forekommer Anders Petersen, som faaer Navn baade at Guldsmed og Myntemester, der efter Postes Død fik Part i Bærum og Edsvolds Jern-Verker.

Mynten blev siden forflyttet fra Dpsloe til Hoved-Tangen, et Udverk under Aggershuus Fæstning, som i de senere Tider, efter at Mynten blev forflyttet til Kongsberg, blev indrettet til et Laboratorium for Artilleristerne.

I Begyndelsen betalede Kongen Interessenterne 8 rdlr. in Specie for Marken af det fine Sølv, men siden ikkun $7\frac{2}{3}$ rdlr., da de $\frac{4}{7}$ rdlr. blev antaget i stedet for Tiende af Verket, hvilket blev annammet af Smeltehytten, og for Kongens Regning bragt til Christiania.

Peter Grüner en tydsk Mand, som 1628 blev Myntemester i Kiøbenhavn i Nicolay Schwabes Sted, har siden forestaaet Christiane Mynt, man finder dog ikke hvad Tiid han antog denne Mynt. (*)

Efter Stadtholder Hannibal Schæfteds Ordre, som siden blev confirmeret af Stadtholder Gregers Krabbe, til Grüner, skulde af det Sølv, som fra Sølv-Verket blev leveret til Mynten, den 10de Deel udmyntes i smaa Mynt, 2 og 1ste Skillingen, og af det øvrige $\frac{1}{3}$ Deel i Rigsdaler, og de $\frac{2}{3}$ Dele i Danske, halve, tierdendele og 8 skil., Croner, som Land-Mynt.

Rigsdalere eller Specier bleve udmyntede efter Hollandske Rigsdalere, af 14 Lodig skulde 8 Stykker veie 15 Lod 3 Qvintin.

Myntemesteren nød i Mynte-Omkostninger 32 rdlr. for 100de Mark Sølviskt Vægt; derudi beregnet alle Omkostninger, som Afgang, Folk, Eisenschneider, Mynte-Smede og Knechte-Løn ic., alt uden nogen Gage eller Løn. Dette efter Grüners Bestalling.

Efter

(*) Han var Farsfader til General Grüner, som døde for nogle Aar siden.

Efter Hannibal Sehesteds Ordre, følgende Land-Mynt, af Mark og dobbelt Mark eller 16 skil. og 32 skil. Stykker, som skulde holde 10 Lod 3 Qvintin pr. Mark, og hvoraf dobbelte skulde gaae 21 styk. paa Marken, af de halve 42 styk. og af fjerdedele 84 styk., men denne Land-Mynt blev siden af Kong Christian den 4de paabuden, paa det at samme Mynt kunde blive i Landet, eftersom den Rigsdalers Mynt blev udført af Fremmede, at skulde ifkun holde 9 Lod 2 Qvintin, som siden bleve reducerede til 28 skilling (*). Heraf sees, at Ulfelt urigtig bliver tillagt at have forfalsket denne Mynt. Men ved Kong Friderichs Hyliding i Norge blev befaleet, at saa meget fint Sølv skulde tilsættes, at de kunde gielde 32 skil. Stykket, og altsaa bleve de nu $10\frac{3}{4}$ Lodig, hvilke næsten bleve af samme Værdie, som de Svenske halve Croner, om de sidste ere bedre af Korn, saa ere de Norske tungere i Schrot og i Valvering næsten kommer overeens. Havde de bleven netto 11 Lodig, vare de bleven aldeles lige med hinanden. Grüner siger: at ingen bedre Land-Mynt i lang Tiid har været i Dannemark. Myntemesteren blev efter Oberberghauptmand Lütichaus Forslag, og af Stadtholderen Sehested confirmeret, tilstaaet 45 rdlr. for 100 Mark Vægt i Mynte-Dmkostning.

Efter Christiani 4ti Mynte-Edict, skulde de Norske 2 Skill. Stykker holde $4\frac{1}{2}$ Lod, og paa Marken 180 Stykker, da af de Danske gik 192 Stykker paa Marken, og altsaa de Norske 24 skill. bedre.

I Steden for Mynte-Dmkostninger, betalte Myntemesteren til Mynteskriveren 9 rdlr. $1\frac{1}{2}$ ort for de fine Marker, og derforuden til Overskud af 100 Mark Vægt til Mynteskriveren $40\frac{1}{2}$ rdlr.; tilbød sig derimod paa sin egen Bekostning at udmynte dem for 60 rdlr. 100 Mark Vægt.

En Skilling Stykker holdte $2\frac{1}{2}$ Lod, paa Marken 254 Stykker, Myntemesteren betalte for den fine Mark 9 rdlr. $1\frac{1}{2}$ ort, og for 100 Mk. Overskud 16 rdlr. 18 skill., tilbød sig imod 70 rdlr. at mynte dem.

(*) Man skulde snarere troe, at denne Myntens Forringelse skede for at udbringe flere Penge i den da værende Gende, da Udgifterne saa meget paatrængte, og maaskee af Ulfelt projecteret, siden han forestod Mynten paa Kiøbenhavns Slot, og af den Marsage paadraget sig ovenmeldte Beskyldning.

dem. Bældige Mynte-Dmfosninger, hvorved en Myntemester kunde være vel holden.

Af Bruch og andet fremmed kiøbe Sølv, blev af Guardefinen og Mynteskriveren vejet og prøbet, overleveret til Myntemesteren, som deraf myntede dobbelte Mark Stykker, og de sælgende dermed betalt, og gjort Regning for Udmyntningens Overskud, skede fornemmelig de fremmede til Tieneste, som oftest ikke medbringer Penge til deres Ladninger, og under Straf ikke fra Engelland maa udføre Penge. Saavidt af Grüners egen Relation i Kiøbenhavn d. 20 Junii 1762. (*)

Til nærmere Dplysning hvorledes Udmyntningen skede, følger her ved en Tabelle over de udmyntede Penge fra 1674 til 1684, endskjønt ikke i Grüners Tid, men troer den Tid at Mynten stod under Oberbergamptsforvalter Hassius, og en Mynteskrivers Opsigt i Christiania.

D o 2

Extract

(*) Af Grüners Relation, som og af denne Tabelle, seer man til de fremmedes Tieneste at der er bleven myntet, saa vel af hvad Sølv, som fremmede Penge de har medbragt. Paa de Tider vidste man ikke af Commissjonairer at sige. De Norske Kiøbmænd og Lastehandlere udskibede ikke selv, men de Engelske og Hollænderne kom selv at tilhandle sig Træ-Lasten. De medbragte en stor Mængde Vahre af alle Slags, havde Høffere, som udsolgte for dem, endog offentlig paa Torvene og Gader, de løbe ind i alle Havne endog til Bøndergaardene ved Søer, hvor de ombøende Bønder forte Lasten til dem, i sær Hollænderne, derfor seer man, at i de Hollandske Charter er antegnet Holmsboe-Zoon, hvoraf heele Christiania Fiord fik Navn, nemlig Zoonwater-Kiil, NB. ikke een gang nævnes Krageroe, som ligger tæt der ved, Bolvig &c. Det var egentlig til Tollden og anden Rettighed de maatte fore Sølv og fremmede Penge. Værler var paa de Tider en bekjendt, da næsten de indfødte ikke vidste dermed at omgaaes. Endelig nedbadte sig en heel Deel Engelske Commissjonairer, enten som Fuldmægtiger for deres Principaler i Engelland, eller for sig selv, ved dem kom Værler i Brug, hvoraf de dog selv høstede den største Interesse. Da de Norske fik Bønene op, maatte de for at tilvende sig Commissjonairer give bedre Bilkaar, enten ringere Priser, eller uden Provision. Nu de fremmede Commissjonairer ere borte, underselger den ene den anden for at komme ind i Handlung, eller for at forskaffe sig de fleste Afsladninger.

E X T R A C T

Aus den Muntz-Büchern bey Dem Königl. Oberbergamt zu Christiania in Norwegen, woraus zu sehen, was von feinem Silber verschmeltzt, wie hoch es angenommen sey, wie viel Gelder davon gemünztet worden, mit was Umkosten und was Ihro Königl. Majest. vor Nutzen davon gehabt haben.

Fein Silber.					Bezahlung davon.					Davon gemünztet.					Umkosten in genere.					Gewinn.					Verlust.				
Ist verschmeltzet	Mk.	L.	q.	p.		Rdhr.	mk.	fl.	p.		Rdhr.	mk.	fl.	p.		Rdhr.	mk.	fl.	p.	ist verloß.	Rdhr.	mk.	fl.	p.	Rdhr.	mk.	fl.	p.	
Anno 1674	4198	5	3	3 $\frac{1}{2}$	à 9 rd. p. mk.	37785	1	12	3 $\frac{3}{4}$		39461	2	17	10 $\frac{3}{4}$		1991		12	11 $\frac{1}{4}$						314	3	7	1 $\frac{1}{2}$	
" 75	3864	14	2	2	à 9 "	34784		22	9		37286		10	10 $\frac{1}{2}$		2755	1	7	3						253	1	19	1	
" 76	3387	4	3	3 $\frac{1}{4}$	à 9 "	30485	3	15	4		31332	2	11	8 $\frac{1}{2}$		1538	3	17	1 $\frac{3}{4}$						737		20	5 $\frac{1}{2}$	
" 77	2636		3	2 $\frac{3}{4}$	à 9 "	23724	2	1	1 $\frac{3}{4}$		25231	3	15	4		1612	3	7	11 $\frac{3}{4}$						105	1	17	9 $\frac{1}{2}$	
" 78	5299	4	3	3	à 9 "	47693	3	4	1 $\frac{1}{2}$		54104	3	1	2 $\frac{1}{2}$		3815		6	1 $\frac{1}{2}$	Gewonn.	2595	3	14	11 $\frac{1}{2}$					
" 79	7145	4	1	3	à 9 "	64307	3	1	1 $\frac{1}{2}$		72948	2	17	1 $\frac{1}{4}$		4969	1	8	2 $\frac{3}{4}$		3671	2	7	8					
" 80	7420	6		1	à 9 "	66783	1	15	10 $\frac{1}{2}$		76216		19	1 $\frac{1}{4}$		5261	2	7	6		4171		19	8 $\frac{1}{4}$					
" 81	6094	10	2		à 7 $\frac{1}{2}$ rd. pr.	43881	2	2	6		63973		21	1 $\frac{1}{4}$		4730	3	3	7 $\frac{1}{4}$		15360	3	15						
" 82	5223	11		3 $\frac{1}{4}$	mk.	37606	3		7 $\frac{1}{4}$		54893	3	2	7 $\frac{1}{4}$		4215	3	4	11 $\frac{1}{4}$		13071		21	1 $\frac{1}{2}$					
" 83	3525	7	1	1 $\frac{1}{2}$		25383	1	5			37002		14	10 $\frac{1}{2}$		2943		17	5 $\frac{1}{4}$		8675	2	16	5 $\frac{1}{4}$					
" 84	1433	13		3 $\frac{1}{4}$	à 8 rd. p. mk.	11470	2	2	3		15405	2	17	10		1729	2	17	7 $\frac{1}{4}$		2205	1	21	11 $\frac{3}{4}$					
Summa	50229	3	3	3 $\frac{1}{2}$	Kostet	423907		10	5 $\frac{3}{4}$		507856	3	5	5	Umkosten	35608	2	14	8 $\frac{1}{2}$	Gewonn.	49751	3	20	9 $\frac{1}{4}$	1410	3	16	6	
					Umkosten	35608	2	14	8 $\frac{1}{2}$										verl. abgezogen		1410	3	16	6					
					Summa	459515	3	1	2 $\frac{1}{2}$		459515	3	1	2 $\frac{1}{2}$					in 11 Jahren überschus		48341		4	3 $\frac{1}{4}$					
Ausgabe von Silber und Umkosten abgezogen, bleibt überschus											48341		4	3 $\frac{1}{4}$															

Specification	wie viel von ein jeder Sortement Gelder fein in den 11 Jahren gemünzet, und was fein Silber darzu kommen ist.																													
	Bruto Silber.					Fein Silber.					daraus gemünzet Gelder.				hat der Münzmeister empfangen.				Umkosten.											
	Mk.	L.	q.	p.		Mk.	L.	q.	p.		Mk.	L.	q.	p.		Mk.	L.	q.	p.		Mk.	L.	q.	p.		Mk.	L.	q.	p.	
Zu Reichsthalern	19005	7	3	1½	à 14 Loth.	16629	13	3	1½	à bruto Mk.	8 rdlr.			9 fl.		153826			10	¾	à 100 mk.	28 rdlr.				5321	2	4		
Schlechtthaler:	41333	5	1	3½	à 10¾ Loth.	27770	13	2	1¼	"	7 "			"		289333	3		18	10¾	"	40 "				16533		21	1¾	
Zwey Schillinge	13770	8		2½	à 6½ Loth.	5524	8		3¼	"	4 "	1 mk.		21 fl.		61014	2		14	11¾	"	54 "	16 fl.			7458	3	2	9	
Ein Schillinge	1115	13	2	3¼	à 4 Loth.	278	15	2	2¾	"	3 "			"		3348	1		1	2¾	"	60 "	40 fl.			674		19	1½	
halb Schillinge	200	4	3	1¼	à 2 Loth.	25		2	1¼	"	1 "			16 fl.		333	3		8	3¾	"	60 "	40 fl.			120	3	15	6	
Summa	75425	8		1¼		50229	3	3	3½		Summa	507856	3		5¾		Summa	30108	2		14	8½				5500				
NB. In den 2 Schillingen ist 1684, 1116 mk. 2 L. 1 p. à 5½ Loth Beschicht, und 4 rdlr. auf die Mark bruto,																														
														Münz Guardein und der Münzmeister haben Besoldung empfangen in 11 Jahren																

Bruch Silber und Englische Cronen ist Anno 76, 77 vermünzhet worden				440 mk.	darinnen fein				380 mk.	15 L.	Kostet	3476	3	12					
Granat Kupfer dazu gekommen				480 mk.	6 L.	2 q.	3½ p.		20 mk.	10 L.	3 q.	1½ p.	Kostet	186		9	6		
Summa				920 mk.	6 L.	2 q.	3½ p.		401 mk.	9 L.	3 q.	1½ p.	Kostet	3662	3	21	6		
								Umkosten hat der Münzmeister empfangen				478	1	7	1¼				
Von dem Bruch Silber ist gemünzhet worden				4382 rdlr.	1 mk.	10 fl.	8¾ p.					Summa				4141	1	4	7¾
Umkosten abgezogen				4141															
bleibt überschus				241			6	1											

Endelig blev Mynten forflyttet fra Christiania til Sølv-Berget i Berphauptmand Schlanbusches Tiid, da Henning Christopher Meyer blev Myntemester, for at spare Omkostningerne, og at Mynten kunde blive under den Kongsbergiske Directions Opsigt; men man finder, at han myntede først et gandske Aar, førend han fik Bestalling, uden nogen vis Afgang, og i hvad Mynt han vilde, endog af købe Sølv, imod han gav Kongen 24 Skilling af hver Mark fin.

Siden blev ham tilstaaet en vis Afgang.

Paa	100	Mark i Specie	Rigsdaler	.	.	.	12	Ld.
	100	.	i Croner	.	.	.	1	Mk. 4 .
	100	.	i 2 Skilling styk.	.	.	.	3	.
	100	.	i 1 Skilling styk.	.	.	.	4	.

(*)

som tilforn er anført.

Mange smukke Mynter ere slagne i Christiani 5ti Tiid, i sær da Ant. Meibusch indkom, en Tydsk Mand, som først var i Svensk Tjeneste, gik siden til Frankrig, hvor fra han blev indkaldet til Danemark. I Anledning deraf den Medallie af 1693 med Omkrift: Monetam in melius restituit. Paa de Tider bleve slagne paa Kongsberg de smukke Specie Rigsdaler og Croner. De 7 Slags Specie Rigsdaler, som fra 1688, 1692, 93, 94, 95 og 96 ere blevne saa

rare

(*) Hvorledes det gik til med Mynten i dennes Sønns den ulukkelige Cancellieraad og Myntemester Hen. Christopher Meyers Tiid, maa eftersees i det Historiske. Foruden denne Mands store Forbrydelse, saa maa man tilstaae, at Bedkommende, der skulde have Tilfyn med denne Sag, overmaade efterladen har opført sig, og ligesom givet Manden frie Hænder.

rare, at faae skal kunde opviise et fuldt Sæt deraf, da der allene fra 1692 til 1696 inclusive bleve slagne 106943 Rigsdaler.

Skade man drog mere Omforg for deres Bonitet og Siirlighed end for deres Conservation, den foranderlige Myntesod gjorde snart Ende paa dem, og her havde Transmutatio virkelig Stæd. En Forhøjelse blev dog sadt paa dem, den Kongel. Befalning af 25 Februari 1693 tilholder Fogdere, andre Betientere og Riobmænd, som vægrede sig derved, at de skal antages for 6 Mark 8 Skilling; men denne Forhøjelse var vel ikke proportioneret til den anden skille-Mynt. Deres Gehalt var 14 Lødig, og paa Bruto Mark gik $8\frac{2}{3}$ Stykker, og paa den fine 9 rdlr. $24\frac{5}{14}$ Styk.

I Steden for Pfennig blev indbragt Gran-Vægten.

Gierne har man vilde meddeelt en Tabelle over de Kongsbergiske Mynter fra først af, men det har ikke været giørligt, vi maa altsaa allene anføre hvad os er forekommet.

T a b e l l e

Over hvad og hvor mange Penge er udmyntet paa Kongsberg fra 1694 til 1710.

Species Rigsdaler à 14 Lødig paa Mark. $8\frac{2}{3}$ styk. med Lage 8 skilling.			Croner lødig 10 L. $13\frac{1}{2}$ G. paa Mark $10\frac{1}{2}$ Stykke eller 7 rdlr.		Croner lød. 13 L. 16 G. paa Mark 13 Stykker eller $8\frac{2}{3}$ rdl.		8 skil. Styk. 9 lødig paa Mark $76\frac{1}{2}$ Stykke eller $6\frac{3}{8}$ rdlr.		8 skil. Styk. à 12 lødig paa Marken 102 Stykker eller $8\frac{1}{2}$ rdlr.		2 skil. Styk. fine 5 L. 6 G. paa Marken 192 Stykker eller 4 rdlr.		1 skil. Styk. 3 lødige paa Marken 210 St. ell. 2 rdl. 18 skl.	
Ao.	rdlr.	skl.	rdlr.	skl.	rdlr.	skl.	rdlr.	skl.	rdlr.	skl.	rdlr.	skl.	rdlr.	skl.
1694	25711	$69\frac{3}{4}$	27146	84	"	"	"	"	"	"	7115	24	107	18
95	27970	61	29419	66	"	"	"	"	"	"	7446	"	206	84
96	15970	22	44773	30	"	"	"	"	"	"	7727	72	378	42
97	"	"	75598	$55\frac{1}{2}$	"	"	"	"	"	"	9483	60	208	87
98	"	"	65314	36	"	"	"	"	"	"	8243	72	125	75
99	"	"	24163	12	32339	64	"	"	"	"	10071	48	421	9
1700	"	"	"	"	16628	8	35225	82	"	"	12769	"	223	12
1	"	"	"	"	"	"	67080	$70\frac{7}{8}$	"	"	17272	24	184	81
2	"	"	"	"	"	"	52619	24	14048	87	17356	24	126	$5\frac{1}{4}$
3	"	"	"	"	"	"	"	"	44992	60	11858	48	119	$73\frac{1}{2}$
4	"	"	"	"	"	"	"	"	81860	30	21342	12	120	30
5	"	"	"	"	"	"	"	"	79396	36	20427	24	217	$10\frac{1}{2}$
6	"	"	"	"	"	"	"	"	74000	45	18542	"	167	33
7	"	"	"	"	"	"	"	"	84232	$20\frac{1}{4}$	21099	54	210	$26\frac{1}{4}$
8	"	"	"	"	"	"	"	"	106763	$91\frac{1}{2}$	27238	48	223	$64\frac{1}{2}$
9	"	"	"	"	"	"	"	"	93497	33	23942	48	"	"
10	"	"	"	"	"	"	"	"	97004	12	24493	72	219	$2\frac{1}{4}$

Den

Den fine Mark af 1710 8 Skil. Stykker er udmynnet $11\frac{1}{3}$ rdlr.
 dito Mars 2 Skil. til 11 rdlr. $61\frac{1}{4}$ Skil.
 dito Mars 1 Skil. Stykker til $11\frac{2}{3}$ rdlr.

En anden T a b e l l e lyder saaledes:

Ao.		paa Mark:	bruto.	Den fine Mark.
	1 Croner = 10 L. $13\frac{1}{2}$ Gr. Lod.	$10\frac{1}{2}$ st.	7 rdlr.	10 rdl. $40\frac{8}{43}$ Sk.
1690	2 2 Skillingen 5 L. 9 Gr.	$192\frac{1}{2}$ st.	4	11 $61\frac{1}{11}$
	3 1 Skill. styk. 3 L.	210 st.	$2\frac{3}{16}$	11 64
92	4 Speciedalere 14 Lodig	$8\frac{2}{3}$ st.	$8\frac{2}{3}$	9 $24\frac{5}{4}$
99	5 Croner = 13 L. 6 Gr.	13 st.	$8\frac{2}{3}$	10 $38\frac{2}{7}$
1700	6 8 Skill. styk. 9 Lodig	$76\frac{1}{2}$ st.	$6\frac{3}{8}$	11 32
	7 8 Skill. styk. 12 Lodig	102 st.	$8\frac{1}{2}$	11 32
15	8 16 Skil. st. 10 Lodig	45 st.	$7\frac{1}{2}$	12 "
	9 2 Skill. styk. 4 L. 9 Gr.	180 st.	$3\frac{3}{4}$	13 32
19	10 12 Skil. st. 9 Lodig	60 st.	$7\frac{1}{2}$	13 32
	11 1 Skill. styk. 2 L. 9 Gr.	$253\frac{2}{3}$ st.	$2\frac{1}{3}\frac{9}{10}\frac{8}{7}\frac{1}{2}$	16 89
25	12 Croner = 10 L. $13\frac{1}{2}$ Gr.	$10\frac{1}{2}$ st.	7	10 $40\frac{8}{43}$
27	13 8 Skillingen 7 L. 9 Gr.	$63\frac{3}{4}$ st.	$5\frac{5}{16}$	11 32

Da 1728 visse Personer vare betænkte paa at giøre et Forslag til en nye, mere profitabel Myntefod, og en bedre Indretning med Mynterne i Almindelighed, fik man fra Rentekammeret en Optegning, hvad der var myntet fra Kong Friderici 4ti Regjerings Tid til 1728 Mars Udgang, som synes at fortiene her at anføres:

Paa den Kiøbenhavnsske Mynt	
Croner, 13 L. 6 Gr. lodige, den fine Mark	
udmyntet til $10\frac{2}{7}$ rdlr.	100114 rdlr.
Ligeledes Croner $10\frac{3}{4}$	
lodige, den fine Mark	
til 10 rdlr. $40\frac{8}{43}$ Skil.	7944
Tilsammen	108058 rdlr.

Paa

	Transp.	108058 rdlr.
Paa den Kongsbergiske Mynt Croner $13\frac{1}{3}$ lodige den fine Mark til $10\frac{2}{7}$ rdlr.	48967 rdlr. 72 sk.	
Dito Croner $10\frac{3}{4}$ lodige, Marken til 10 rdlr. $40\frac{8}{43}$ sk.	271585	320552 72 sk.
	Summa Croner	428610 rdlr. 72 sk.
Paa den Kiøbenhavniske Mynt 8 skil. st. 9 lodige, den fine Mark til $11\frac{2}{3}$ rdlr.	186803 rdlr.	
Paa den Kongsbergiske Mynt 8 skil. af samme Behalt og Udmyntning	1314087 rdlr.	
	Summa	1500890 rdlr.
21/2 Mark skil. eller 16 skil. 10 lodige, den fine Mark til 12 rdlr. paa Kiøbenhavns Mynt	264488 rdlr.	
Paa den Kongsbergiske Mynt	250320 rdlr. 84 skil.	
	(*) Summa	514808 rdlr. 84 skil.
21/2 12 skil. st. 9 lodige, Marken til $13\frac{1}{3}$ rdlr.	Paa	

(*) 1718 blev ved en Høllænder indbragt til Friherichshald 2000 rdlr. i 16 skil. st. 4 a 5 lodige, saa hvid togte, og saa vel eftergiorde, at de neppe kunde skilles fra de Norske; men bleve røvede derved, at der var sædt 1717 og 1718 Mars Tak paa disse 16 skil. st., da der i disse Mæringer ingen 16 skil. st. vare myntede her i Landet.

2444309 rdlr. 60 skil.

	Transp.	2444309 rdlr. 60 skl.
Paa Kiøbenhavns Mynt 2201246 rdlr. 25 skl.		
Paa den Kongsbergiske		
Mynt " " 1488225 rdlr. 56 skl.		
Paa den Kongsbergiske		
Mynt " " 1666666 rdlr. 64 skl.		
	Summa	5356138 rdlr. 49 skl.
2 skl. st. 4 lodige, den		
fine Mark til $13\frac{1}{3}$ rdlr.		
Paa den Kiøbenhavnske		
Mynt " " 260000 rdlr.		
Paa den Kongsber-		
giske 216695 rd. 65 sk.		
En deel $5\frac{1}{2}$ lodige den		
fine Mark til 11 rdl.		
$61\frac{1}{11}$ sk. 332078 rd. 27 sk.		
	Summa	548773 rdlr. 92 skl.
Paa den Gløksstadiske		
Mynt $5\frac{5}{8}$ lodige, den		
fine Mark til $13\frac{1}{3}$ rdlr.		500000 rdlr.
	Summa	1308773 rdlr. 92 skl.
Eneste skil. st. 3 lodige,		
den fine Mark til 16		
rdlr. 89 skl.		
Paa den Kiøbenhavnske		
Mynt " " 98637 rdlr. 40 skl.		
Paa den Kongsbergiske		
Mynt af samme Sort		
1537 rd. 30 sk.		
Item 3 lod.		
sk. til 11		
rdl. 64 sk. 2636 rd. 86 sk.		
	Summa	4174 rdlr. 20 skl.
P p	Paa	9109222 rdlr. 9 skl.

Paa den Kongsborgske 3 lødig Mark til 16 rdlr. 89 skl.	Transp. 9109222 rdlr. 9 skl. 84635 rdlr. 40 skl.	187447 rdlr. 4 skl. Summa 9296669 rdlr. 13 skl.
--	---	--

Saaledes af Mynte Protocollerne og de indkomne Regnskaber, efter de høye Herrer Deputerede for Financerne deres mundtlige Befalning, extraheret udi Kongel. Majestæts Rentekammer, den 11 Junii 1729. ved A. Norgenn Renteskriver.

pro Nota. Efter Deres Kongel. Majestæts allernaadigste Resolutioner af 26 April og 9 Julii 1727, bleve de reducerede 2 skl. til 4 skillingen sk. ommyntede af 5 lødig Gehalt, den fine Mark til $11\frac{1}{3}$ rdlr., som her ikke kan specificeres, forinden Extracterne over den fulde Udmyntning indkommer.

A. Norgens.

Det fortiente en grundig Undersøgning, hvad Feil der er gjort, og hvilket Tab Rigerne har haft ved den alt for ofte forandrede Myntefod, og hvilken Rigerne var best tient med, som eengang kan blive bestandig.

Naar man giennemgaaer de mange udkomne Skrifter, denne Materie betreffende, bliver man gandske vist bragt i en Labyrint; mange har behandlet denne Sag uden at være grundig underviist om Udmyntningens Beskaffenhed. Myntemester og Guardeiner har alle ne seet paa deres Fordeel, og gjort en Hemmelighed af Myntningen, tilspaanet sig langt større Bekostninger og Afganger end vedburde; Men ligesaa listige de har været at skule deres Kunst, ligesaa ukundige har de været i at bestemme den beste Myntefod, om de end havde haft Villie dertil. Store og indsigtsfulde Mænd har undertiden ikke truffet det rette, andre har med saa mange Spidsfindigheder indviklet Sagen, at den er bleven fast uforstaaelig, ingen Under da, at enten Collegierne eller andre Embedsmænd, ja endog de Handlende ikke har

haft

haft det rette Begreb om dette, følgelig er det ikke at undre over, at megen Uorden er indbragt i denne Sag.

Udi ingen Konges Tid er der myntet saa mange forskiellige Penge, som i Christiani 4ti Tid, af foranderlig Gehalt og Vægt, eller af Schrot og Korn, men Mynten i denne Konges Tid leed og mange Umverlinger i de angrændsende Riger og Lænder, i sær udi den lange Tydske Kriig. (*) Det er tilforne anmærket, at Bøxler paa de Tider, og endnu i meget senere Tider, var ikke i almindelig Brug, eller at de fleste Handlende havde den rette Kundskab derom. Af den Aarsag seer man, at adskillige Penge ere myntede i Forhold med Hollandske, Portugisiske ja med Russiske, ligesom at Mængde fremmede Penge roullerede her i Rigerne, hvis Værdie blev bestemt af Regjeringen, dette maatte uomgiængelig forarsage en stor Forvirrelse.

Hvorledes er tilgaaet i Friderich 3ti Tid, har man ingen Underretning om; skal man troe en fremmed Autor, som siger: Men at Kong Friderich III. fant på så gode udvagar til Myntningen, at the til theen Dag hafwa bestand, ther ofwer hafwa mōnge undrat, besynerligen then Tiden, som i the mål stod så illa til uti Europa: (**)

Saa bliver det en stor Berømmelse for denne ellers kloge Konge. Derimod finder man atter udi Christiani Vti, men fornemmelig i Friderici 4ti Tid store og mærkelige Forandringer, som visseligen har tilbragt Rigerne et stort Tab. Det mærkeligste, at paa en og samme Tid bleve myntede Penge, som ikke stode i Forhold med hinanden. Dette maa visselig have været skeed af Ukyndighed, til deels har vel og været Aarsag Statens betrængte Omstændigheder paa visse Tider. Men det synes dog temmelig let besættelig, at naar enten Myntefoden forandres fra det bedre til det ringere, eller og, at der paa en og samme Tid myntes Penge af ulige Værdie, Schrot og Korn, at de bedre med temmelig Fordeel kan forvandles strax til de slettere, ikke allene af Egne og Fremmede, men i Besynderlighed af selve Myntemesterne,

Op 2

mesterne,

(*) Men man finder dog her ligesom i det følgende, at Penge bleve slagne og roullerede af foranderlig Gehalt og Vægt, den ene Sort ringere end den anden.

(**) Tankar om Mynt-Väsendet utgifne wid 1747 Mars Riksdag.

mesterne, som saa meget lettere kan gjøre det, da de har Mynten med alle Redskaber, Folk og Stempler til deres Tjeneste, saa endog Bekostningen gaaer paa Publici Regning, og Fordelen for deres. Saaledes ere først alle vore store og gode Mynter blevne usynlige, at forbigaae Specie Rigsdaler og Croner, og de ældre Mynter roullerede om hinanden, Penge paa en og samme Tiid af foranderlig Værdie, nemlig 8 skil. den fine Mark til $11\frac{2}{3}$ rdlr., 16 skil. Marken til 12 rdlr., 12 skil. Marken til $13\frac{2}{3}$ rdlr., en yderlig Confusion, og ved Reductionen ikke kunde bringes i Skik igien, og ikke muelig ved saa mange foranderlige smaae Stykker og Værdier, at kunde bringe dem igien under en og samme Forhold med hinanden. Smaae og ringhaltige Mynter medtager flere Bekostninger og en større Afgang, bliver altid uanseelige, men har den Ulejlighed tillige, at derved kan begaaes den største Underslæb ved Myntningen, og allerlettest kan eftergiøres.

Den Glykstadtske Mynt blev forpagtet til Jøder, som udmynkede 5 Tønder Guld i de usle og uanseelige, nu reducerede 2 skil. stykker. At disse med temmelig Fordeel har kundet ommynte vore 8 skil. stykker, og endnu bedre de større Mynter, er Øiensynligt, men tillige havde den beste Lejlighed, ikke allene at forringe baade Schrot og Korn under det accorderede, men endog til at udmynke en langt større Quantum, om ikke dobbelt end foreskrevet, og bør ingen Tvivl være jo saa er skeet.

Unskeligt var det, efter en bestandig Myntesod var udfundet, som stemmede nogenledes overeens med de Nationers, med hvilke man har den største Handling, eller hvor vore Verker for det meste affættes, hvilken maatte heller være noget bedre, end ringere, at en mere anseelig Mynt blev paatænkt, og i større Stykker, vel veed man, at der udsættes noget paa den Engelske Mynteforsætning, men ingen Nation har haft et sundere Principium og en redeligere Hensigt, i det at den ingen Forskiel næsten har gjort mellem de roullerende Penge og det raae Sølv, og i Udmyntningen hverken beregnet sig Slag-Schlag eller Mynte-Dinkostning, men ladet det gaae paa Landets Bekostning, men denne Ulejlighed har derved indfundet sig, at den Engelske Sølv-Mynt, formedelsi dette, som og at den er af større Gehalt end
almindelig,

almindelig, næsten med Fordeel kan omsmeltes og som raae Sølv udføres. Med alle de Forslag, som i saa mange Aar ere gjorde, har dog den Engelske Myntefod i mere end 100 Aar bestandig været den samme, da man indsaae den Forvirrelse, som forarsagedes ved at forandre den. Ligesaa har dens Inddeling altid næsten været den samme, nemlig i hele og halve Croner, Shilling, sixpence &c. alle efter een Myntefod og af lige Gehalt.

Saaledes skulde det være raadeligt, at den Danske Mynt maatte bestaae af hele, halve og fjerdedele Rigsdalere, eller samme Proportion i Slettedalere, at de maatte blive af fineste Gehalt, som mulig, og ikke med mere Raaber beskikkes, end som behøvedes til at modstaae Slidningen, dog under den Gehalt, som det Sølv af Guldsmedde oparbejdes, at et vist bestemt Antal kunde gaae paa Bruto Mark, uden Bræk eller Brudne-Tall, med nætteste Gepræg, men fornehmelig krusede i Kanterne, og ved Ballancer eller under Presse myntes.

At den yderste Tilsyn med Myntemesteren maatte have, at der intet fejlede i Schrot eller Korn; Naar saaledes skede, kunde store Summer, i Steden for Tællning, allene ved Bægt bestemmes, og hvilken Lettelse udi Handel og Wandel.

Skulde Myntefoden noget forbedres imod vore Naboers, var der temmelig Formodning, at en større Agio blev ydet end deres indvortes Værdie var, og vilde hen i Tiden maaskee bringe Banquen en større Fordeel, og af alle begierlig søges og modtages.

Det bliver og altid en Ure for Regieringen, det alle saa vel inden som uden Rigerne, har en fuldkommen Fidem til dets Stempel, og at Mynten fuldkommen svarer til hvad den er bestemt til. Og endelig at Myntefoden fremdeles maa blive uforanderlig i alle paakommende Tilfælde; Thi den mindste Forandring føder mange Besværligheder af sig, og er det næsten allene de Fremmede, som veed at bringe sig saadant til Fordeel; om Nøden skulde paatrænge, var der vel andre Udveje, end just at gribe til den farlige Forandring af Myntefoden. Herimod vil vel indvendes, at en saadan god og anseelig

Mynt snart vilde gaae ud af Landet, efter som alle Forbud i den Sag ere som kraftesløse, men denne Skiebne har alle Riger, hvis Handel er i Undervægt, eller hvor mere indføres end udføres. I saadan Tilfælde kan Ballancen paa ingen anden Maade erstattes end ved den gangbare Mynt, eller ved de ædlere Metaller, raare eller myntede. Staaer dette fast, saa var det let at calculere hvad der vilde blive meest profitabel, enten Ballance blev betalt i saadan god eller i de forrige ringere Mynter. Det er vel saa, at Berelcoursen ofte ikke bestemmes af det ene Rigets Mynt mod det andets, men saa er tillige vist, at den i visse Tilfælde ofte derefter determineres, naar vore egne handlende veed at betjene sig deraf, som andre. Maaſkee Regjeringen har haft meget mindre Fordeel af Myntesodens Forringelse end de fleste troer. Lad være at der blev vundet en 16 à 17 pr. Cento, eller saa mange flere Penge blev udmyntet af det fine Sølv imod tilforn, saa blev det ikke vundet uden af dem, som bleve lønede af den Kongel. Cassa, og deriblandt kunde ved den Militaire Etat intet vindes, da de uomgiængelig maatte have saa meget, at de kunde leve, og var lige meget, om de fik mere Gage i Slet, eller mindre i bedre Mynt; thi alle andre Ting, af hvad Navn de var, maatte jo ufejlbarlig stige i Priisen i samme Forhold, og efter al Rimelighed end mere, fornemmelig hos Fremmede, legges nu her til, hvad Tab de gamle gode Mynter leed der under, bliver der en stor Rabat(*) tillige med de store Omkostninger paa en flattere Mynt.

Skulde man derimod calculere det store Tab, som Rigerne, Undersaatter i Almindelighed, havde den gandske Tid de roullerede, og siden ved Reductionen, da vilde det falde gandske anderledes ud.

De

(*) Paa de Tider førend Handelen blev ophævet med Hamborg, blev fast alt hvad Armeen behøvede, taget derfra, de fleste Kribsmænd i sær Kramhaandlere forsynede sig allene fra dette Sted, vore Penge bleve der imodtagne med en anseelig Rabat, da i Stæden for 17 pr. Cento, blev tagen af Hamborgerne vel meget mere, de kom tilbage for fuld Værdie, retournerede atter med samme Afslag, og saaledes ofte frem og tilbage. Vore Engelske og Hollandske Væxler bleve der allene forhandlede. Stor Under, hvor Rigerne kunde saaledes udholde. Hvad der stede ved Reductionen og den Hamborger Courante Banque er alt for vel bekiendt, det ufordøieligste af alt, at de neppel troede Sin i Danmark forstod at indse dette deres spidsindige Aarsund.

De Handlende har formodentlig været Marsag til Reductionen, formedelsi den høje Berelcours paa de Læder, men ved denne Reduction lidde atter Undersaatterne et vigtigt Tab. En naturlig Følge af alle saadanne Forandringer. Vel faldt Berelcoursen endeel ved denne Forandring; men et Beviis at den ikke allene dependerer af Forsticellen paa bedre eller ringere Penge, kan tydelig sees, af den Høide den siden er stegen til, endskjønt Myntefoden siden den Tid har næsten været den samme. Overalt kan vel Regjeringen bestemme Myntefoden og dens Inddeling i mindre og større Sorter, i Dalere, Marker og Skilling. Men i Almindelighed betragtet, bliver dog baade Guld og Sølv intet andet end som et Slags Vahre, det heder vel at begge er et Maal, hvorefter de andre Vahrer determineres, som i sig selv er vel rigtig; Men naar man ex. gr. seer, at 1 Skpd. Jern i Dag gielder 19 rdlr., en anden 11 rdlr., kan man ligesaa snart sige, at det er Sølv, som er falden i Priis i Henseende til Jernet, som Jernet er stegen i Priis i Henseende til Sølv. Overalt faaer Penge dog ingen anden Værdie end efter det fine Sølv det indeholder, saa al Slags Beskrivelser er intet uden et Blindverk og á pure perte, uden for saa vidt at det kan give Pengene en consistence, da de bestandig skal roullere. Alle Forhøielser og Mynteføddernes Forringelse betrefker allene Undersaatterne. Fremmede tarer Mynten efter sit Indhold, med den Forskiel, at de stændig veed at bringe sig større Fordeel af de flette og ringhaltige Mynter. (*)

Man har dristet sig til, i Anledning af den Kongsbærgiske Mynt, og de foranderlige Myntefødder, at tilføje disse Anmerkninger i den beste Hensigt, har man fejlet, faaer det gaae paa vores Ukyndigheds Bekostning, og vel om det maatte blive en Anledning for dem, som seer dybere, at overveie Sagen bedre. Dette maa dog endnu tillegges, at af ovenbemeldte Summa over Udmyntningen fra 1700 til 1728, sees

(*) Saaledes i Særdeleshed blive alle Europæiske Mynter anset og modtaget i al den Ostindiske og Chinesiske Handel. Von Justi, og adskillige for ham, har derudi fuldkommen Ret, at al den Forvirrelse i den Europæiske Mynt aldrig bliver hævet, førind at Sølvet igien allene bliver anset som Sølv, og i Stæden for den nu værende Inddeling af Penge, man behøvede allene at betegne Rixten og Schalken paa det gangbare Sølv, og at Regjeringerne vilde ved deres Stempel sætte denne Sag i Rigtighed.

sees, at der i den Tid er myntet p. p. en 1500,000 rdlr. i 2 og 1 Skill. styk. af forskiællig Gehalt og Vægt. Dertil er medgaaet 111991 Mark fint Sølv, man maatte spørge, hvor er denne Summa afbleven, neppe skulde de være gaaet ud af Landet, og umuelig kunde omsmeltes, eller bruges til Beskikning, vel seer man en ringe Deel deraf, og nogle saa maa vel være ommyntede. Man kan næsten sige, at de for det meste ere forsvundne, eller saa got som tabte for Rigerne. Havde derimod dette Sølv været udmyntet i Croner efter forrige Myntefod, havde der været deraf udbragt næsten en 1200,000 rdlr., som havde været i Behold, eller Rigerne derfor nydet fuld Baluta, da de forommeldte alletider tilsidst maa forsvinde, og neppe bør regnes i Rigerne's Evendommelig roullerende Capital, eller i Handel og Wandel bør komme i Consideration, (*) men allene som en skille Mynt, enten til at supplere med, eller for Daglønnere, Arbejdere og Fattige.

Proportionen mellem Antallet af de roullerende Penge, maatte vel kunde udfindes, nemlig hvilken Deel af det til Mynten destinerede Sølv, skulde udmyntes i Rigsdalere, eller Croner, hvor meget til halve, til fjerdedeel, til ottendedeel, hvoraf de mindste burde ikke blive mindre end 8 Skill. stykker, som proportionaliter burde aftage ned efter, nemlig et mindre Antal af de smaa, og det største Tal af de store, saa troer man, for at spare det fine Sølv, at man uden Fare kunde benytte sig af reent Raaer til 2 og 1 Skill. stykker, og deres Antal burde og en blive alt for mange, eftersom ingen skulde være tvungen at antage flere end under 8 Skilling paa stor eller liden Summa, nemlig 7 Skilling i det høieste, alt hvad gik der over, at betales i Sølv-Mynten. Et Mars Forsøg vilde vise, hvad Summa Rigerne i saa fald kunde behøve; og naar engang Omkostningen der paa var gjort, behøvedes ifkun en søye Tid efter anden at myntes, ligesom nogle skulde forsvinde. Men disse 1 à 2 Skilling Raaer-Penge, maatte da fuldkommen indeholde saa meget Raaer, som
svarede

(*) Der fortælles, at i de ældre Tider Embedsmænd klagede over, at de i deres Gage maatte modtage Rosenobler og anden stor og vigtig Mynt, og ikke kunde nyde noget til daglig Udgifter.

svarede imod Myntefoden af Solv=Penge, eller paa det nærmeste, og tillige med megen Slid forarbejdes med smuk Gepræg, og krusede i Kanterne, som vist nok blev bekostelig, men saa var man og vis paa, at de ikke bleve eftergiorte; tilmed saa vilde den ovennævnte Betalningsmaade hindre større Qvantitet at blive giengs, end behøvedes; thi ingen kunde indbringe nogen Qvantitet, og for en ringe Deel var det ikke Umagen værd, for en falsk Mynt, om han og kunde komme til Rette dermed, at gøre slig Bekostning. Og naar det første Udlæg med disse Penges Myntning var gjort, som forhen er meldt, vilde det koste lidet at supplere, hvad som maatte deraf forkømmes Tiid efter anden. (*)

Det er ikke let at begribe, hvad der har været Aarsage til alle de hyppige Forandringer i Myntefoden i et 100de Aar. Udi visse Umstalter seer man tydelig, at baade de som har gjort Forslaget, om det ellers er skeet i en redelig Intention, og de som har haft dermed Indsigt, ikke har indseet Sagen rettelig, thi: (**)

I. Kunde det lettelig erfares, at alle Forbud, mod den fra Fremmede steder indbragte smaa Mynt, var forgieves, da samme Forbudde saa ofte ere igientagne, ligesom at forbyde de gode Mynter at udføres eller omsmeltes, eller ommyntes. Alt forbyde hvad som ikke kan henmies, er at misbruge den Kongel. Myndighed, eller at sætte

(*) Skulde 2 Skil. styk. blive for store af Robber, kunde der myntes et maadelig Antal eller Summa enten af 4 Skillingen eller 2 Skillingen, af 7 à 8 Leds Gehalt, men af lige indvortes Værdie, som den øvrige større Mynt, og maaskee hellere 4 Skil. styk. end 2 Skil. styk. som nettere og bedre kunde præges.

(**) Paa den Tiid Tvistigheden paastod med den Hamborgiske Courant Bank, fremkom iblandt andre et Skrift, under Titul af vertrautes Schreiben eines zu Amsterdam wohnenden patriotischen Hamburgers, an seinen Bruder 1734, som i Hamborg blev confisceret, og under høy Straf forbuden at maatte findes, samt et Præmium af 200 rdlr., til den som kunde angive Autor ic., som skal have været Etagegaad Andreas Höyer, der ved Reductionen var Committet i at udfinde en nye Mynt=fod. Derudi disse Ord: Es ist wahr, der in Dänemark No. 1711 und in den folgenden Jahren, durch unkündige oder wohl gar eigennützige Leute, veranlaßt Fabricirung der geringeren Münzsorten, kente nichts anders als viele Unordnungen in Commercio nach sich ziehen. Og svar derpaa: Dänemark hatte ein so kostbares Lehrgeld in Münzsachen gegeben, daß ein abermaliger schändlicher Absprung vom alten Münzfuß nicht weiter zu besorgen war ic.

fætte den udaf ſin Høyagtelse, det er de vel overlagde præcautioner og Anſtalter, ſom ſkal gjøre det beſte herudi. (*)

2. Og dette Forbud kunde umuelig hindre Myntemeſterne, i fær de, ſom forpagtede Mynten, og ſom havde Mynten i deres egenraadige Magt, at kunde mynte dobbelt Qvantum af ſaadan ringe ſmaa Mynter, og det med ſaa ſtor Fordeel.

3. At gode og ſlette Penge roullerede i Begyndelſen paa en og ſamme Tid, uden Forhøjſe eller Dpgielt paa de ſtore.

4. At ofte den befalede Dpgielt ikke var proportioneret. 1693 25 Febr. at de Kongsbergſke Specie Rigsdaler ſkal antages for 6 mk. 8 ſkil., endſkiønt man vægrede ſig derfor; og 14 April 1694 var de ey mere at bekomme, derfor i ſtæden at betale udi Croner med 6 pr. Cento. 26 April 1701 ikkun betale 1 pr. Cento af Croner mod Courant Mynt, 10 Julii 1705 atter ophævede og ſkal gielde ſom Coursen er. 23 Junii 1718 at ey maa tage mere i Dpgielt paa Croner mod Courant, end 4 rdlr. à 100de, da Myntefoden allerede var $13\frac{1}{3}$, og en ſaadan Crone efter ſin intrinſeque Valeur var værd mod 12 ſkil. ſtyk. 84 ſkil. og mere.

5. At de ringhaltige Penge i ſaadan Qvantitet, ſom forhen er meldt, ſtaaer ikke til at ommynte, uden næſten af ſamme Gehalt, ſom den 26 April 1727, at de reducerede 2 ſkil. ſtyk. til 4 ſkil. ſtyk. af 5 Lod Gehalt, dog efter den da forbedrede Myntefod, men var dog i ſig ſelv en uanſeelig Mynt, og hvilken Summa, hvilke forgieves Omkoſtninger, troelig at denne ommyntning ey heller varede længe. Hvorledes muelig at ommynte en 12 à 15 Tønder Guld i 2 og 1 ſkil. ſtyk., hvorfra ſkulde det fine Sølv komme, ſom dertil ſkulde forbruges, og hvilken Forſkiel ſkulde man heri fundet i deres Schrot og Korn, naar de bleve ommyntede, imod hvad de ſkulde have været, efter

(*) Naar Landets Mynt blev ſaaledes indrettet ſom forbeholdt, kan først et Forbud paa fremmed ſmaa Myntes Indførelſe have ſtæd: thi de bliver næſten tiendelig for alle og enhver, fra de gode og med Guld myntede danſke Penge. Ligeſaa med Kobber Mynterne, naar der bliver draget vedbørlig Omſorg for dens ſmukke Gepræg, og Kobberet ſvarer til dens paaſatte Værdie.

efter det anbefalede eller det accorderede; thi her har den myntende den beste Lejlighed at giøre sig Fordeel.

6. Beklagelig at Nøden skulde være eller blive saa stor, at Regieringen maatte bortforpagte sin Udmyntning, og endnu mere til Jøder og paa Rigets yderste Grændser! Gid den Tid aldrig mere maa komme. I Christiani 4ti Tid var Mynten paa selve Slottet.

7. Man savner og den fornødne Indsigt i selve Myntningen, saa vel i Henseende til Mynttkosterne, som den accorderede Afgang, hvilken sidste Post har været meget efterladt accorderet, langt over hvad den burde være, og i lang Tid har været et Blindverk. Skulde nogensinde en anseeligere og bedre Mynt paabydes, maatte vel Anstalten ved Udmyntningen blive anderledes. Hvor vigtig denne Sag ansees paa andre Steder er bekiendt; thi det er og altid bliver Regieringens Sag at sørge for, at Mynten indeholder netto det, som den er bestemt til, og at Kongens Stempel derpaa maa blive fuld Forsikring.

Sluttelig bliver det nok raadelig og meest overensstemmende med Rigerens og Statens Belfærd, at naar den rette og fordeelsagtigste Myntefod engang er udfundet, at den maae blive bestandig uden nogen Forandring, og at aldrig Penge, store eller smaae, nogensinde maa blive gangbar, uden de, som ere af en og samme indvortes Værdie, nemlig den fine Mark udmyntes paa en og samme Maade baade i den store og mindre Mynt, hvorved Mængde Ulejligheder forekommes, og foruden en stor Vættelse udi al Handel og Wandel med fremmede Nationer, hvilke vel ikke heller indbringer i deres Myntefod nogen Forandring, og da vil Proportionen altid blive den samme.

Da man ikke har været i Stand at fremgibe en fuldstændig Tabel, over hvad der er udmyntet enten i Christiania eller paa Kongsberg, fra Sølv-Verkets Begyndelse, med samt hvad Myntesorter, Afgang &c. Vil man ved dette Stykkes Slutning dog anføre, hvor meget Sølv og Kobber der er vundet ved dette Sølv-Verk fra først af, tillige med hvad Forskud der af Zahl-Cassen fra 1684 er gjort, og hvad der igien derpaa er betalt af den Kongsbergiske Cassa, som følger.

E x t r a c t

over hvad Sølv og Raaber der er Udbragt ved
Kongsberg, fra dets første Opkomst til
Aarets Udgang 1772.

Aare- ne.	Udi fint Sølv.				Udi Haand-Stene			Raaber.	
	Mk.	Lod.	Nv.	Drt.	Mk.	Lod.	Nv.	Mk.	Lod.
1623									
24	1464	2			109	2			
25									
26	2972	13			8	12			
27	2401	4	2	I		7			
28	4682	6			11	9	2		
29	5169	11	3		29	10			
30	6347	6	3		547	15	3	277	
31	5820	2	2	3	25	14	I		
32	3579	2		3	14	12			
33	3624	6	I	2	7	5	3		
34	4298	I	I	3	65	3	I		
35	5510	I		$1\frac{1}{4}$	63	15	2		
36	5515			$3\frac{3}{4}$	233	10			
37	6240	14	3	3	12	2	2		
38	5542	8		$\frac{1}{2}$	16	8	2		
39	5745	10			22	4	2		
40	5503	3	I	$3\frac{1}{2}$	15	5			
41	5078	11	2	$3\frac{3}{4}$	10	15	2		
42	4425	4	2	3	5	8	3	479	8
43	4577	15	2	$\frac{3}{4}$	10	3	3	2277	8
44	4403	15		2	53	15	3	1282	
45	5819	13	3	$3\frac{1}{2}$	7	2	$2\frac{1}{2}$	2170	
Latr.	98722	11	2	I	1272	7	$3\frac{1}{2}$	6486	

Aarene

Hare- ne.	Udi fint Sølv.				Udi Haand-Stene			Raaber.	
	Mt.	Lod.	Dv.	Drt.	Mt.	Lod.	Dv.	Mt.	Lod.
Transf.	98722	11	2	1	1272	7	3 $\frac{1}{2}$	6486	
1646	6044		1	2	35		3	1958	
47	7183	2		1 $\frac{1}{4}$	48	4		6712	
48	6484	8	2	2 $\frac{1}{4}$	29	3	2	13478	
49	7168		1	2 $\frac{1}{2}$	14	6		5230	
50	6172	15	3	1 $\frac{1}{2}$	27	7	3	5934	
51	5315	14	2	2	18		2	5534	
52	5530	9		1 $\frac{3}{4}$	12		2	7322	
53	5441	6	3	1 $\frac{1}{2}$	27	14	1	6248	
54	7575	15		1 $\frac{1}{2}$	59	9	2	3242	
55	7354	12	2	3 $\frac{1}{2}$	68	2	1	3644	
56	6614	12	2		41	5	1	2038	
57	6297	10	3	1 $\frac{1}{4}$	15		1	4812	6
58	6874	4	3	1 $\frac{3}{4}$	21	5		4785	6
59	5675	12	1	2 $\frac{3}{4}$	4	12		2989	13
60	6590	10		2 $\frac{1}{2}$	40	8	3	5295	8
61	8186	5		1 $\frac{1}{2}$	301	3		10359	13
62	8902	5	1	2 $\frac{1}{4}$	37	13	2	4673	
63	9073	2	1	3	30	4	3	2938	3
64	8404	14		1 $\frac{1}{2}$	28	15	1	6832	9
65	7041	15	2	1 $\frac{1}{4}$	143	12		4236	12
66	6653		3	3 $\frac{3}{4}$	633	14	3	1844	14
67	6587	1	2	1	4	3	3 $\frac{1}{2}$	6706	
68	5205	12	3	3	1	13	2	1700	
69	5917	6	2	1	10	3		2676	4
70	5510	14		1	21	13		2557	10
71	7387	15		1	27	1	3	5096	
72	4740	8	2	3	3	14	1	5803	12
73	3024	8	2	3 $\frac{1}{2}$				2475	3
74	4198	5	3	3 $\frac{1}{2}$					
Latr.	285881	9		3	2980	8	3	143609	1

Kare- ne.	Udi ſiint Sølv.				Udi Haand-Stene			Kaarber.	
	Mk.	Lod.	Qv.	Drt.	Mk.	Lod.	Qv.	Mk.	Lod.
Transf.	285881	9		3	2980	8	3	143609	1
1675	3864	14	2	2					
76	3387	4	3	$3\frac{1}{4}$					
77	2636		3	$2\frac{3}{4}$					
78	5299	4	3	3					
79	7145	4	1	3					
80	7420	6		1					
81	6094	10	2						
82	5223	11		$3\frac{1}{4}$					
83	3525	7	1	$1\frac{1}{2}$					
84	1579		1	$2\frac{1}{4}$				5283	$2\frac{1}{2}$
85	4590	6	1	$2\frac{1}{4}$				3616	
86	5752	5	3	$1\frac{1}{4}$				2439	
87	5294	11	3						
88	3790	1		$1\frac{3}{4}$					
89	3186	13	2	$2\frac{1}{2}$					
90	3060	4		$1\frac{1}{2}$					
91	3357	5	3	$1\frac{1}{2}$					
92	3893	10	2						
93	5361	4	1	$1\frac{1}{2}$					
94	5864	11		$\frac{3}{8}$	6	13	$\frac{3}{4}$	3394	9
95	6371	7	2	$3\frac{5}{8}$	434	14	$\frac{3}{4}$	3696	
96	6679	9	2	$2\frac{7}{8}$	7	4	$1\frac{1}{4}$	3929	3
97	8205	8		$\frac{1}{8}$	20	3	$3\frac{1}{4}$	5483	14
98	7088	11	3	3	11		$1\frac{1}{2}$	4885	1
99	6418	1	2	1				2126	
1700	5936	10		$2\frac{3}{4}$	6	2	$\frac{3}{4}$	3273	
1	7598	3		$3\frac{3}{4}$	14	8	$1\frac{3}{4}$	1267	4
2	7550	1	3	$3\frac{1}{2}$	16	3	3	4530	
3	5091	2		$1\frac{1}{2}$				2500	
Latr.	437148	13	1	$1\frac{3}{4}$	3497	10	3	190032	$2\frac{1}{2}$

Karene

og Sølv-Verkets Producter.

311

Mare- ne.	Udi fint Sølv.				Udi Haand-Stene.			Raaber.	
	Mk.	Lod.	Qv.	Drt.	Mk.	Lod.	Qv.	Mk.	Lod.
Transf.	437148	13	1	$1\frac{3}{4}$	3497	10	3	190032	$2\frac{1}{2}$
1704	9277	8	1	$\frac{3}{4}$	27	14	$2\frac{3}{4}$	6858	13
5	8940	1		$1\frac{1}{2}$	174	6	$3\frac{1}{2}$	5902	10
6	8285	11	2	$2\frac{1}{2}$	20	12	2		
7	9562	10	1	1	121	8	3	2708	
8	11996	7	3	$2\frac{1}{4}$				5864	
9	10951	7		2	312	12	1		
10	10739	13	2		21	14	3		
11	15512	11	2	$2\frac{3}{4}$	8	1	1	4850	
12	15490	10	2	2	16	14		6634	
13	12639	5	2		51	10	$3\frac{1}{4}$	5700	
14	12689	15	1		9	8		4063	
15	9088	10	2	$3\frac{1}{2}$	19	10	$2\frac{1}{2}$	3209	
16	12744	11	3					4108	
17	21793	2	3	$1\frac{1}{2}$	23	4	$1\frac{1}{4}$	1769	
18	19685	6						2477	
19	14824	12		$3\frac{1}{4}$				4149	
20	12762			$2\frac{1}{2}$	17	13	$\frac{3}{4}$		
21	13671	11	2	$1\frac{3}{4}$	16	12	$2\frac{1}{2}$	6567	
22	16884	2		$3\frac{1}{2}$	7	7	$2\frac{1}{2}$		
23	16712	6	2	2	39	8	$3\frac{1}{2}$	2128	
24	14384	10	1		14	2		6455	
25	11844	1	2		8	12	$2\frac{1}{2}$	6396	
26	13640	11	2		27	12		5394	
27	11163	3	2	2	14	8		7120	
28	11237				12	7	2	16100	
29	8357	14	1		8	4	$1\frac{1}{4}$	8207	
30	10688	6	2		2	14	$2\frac{1}{2}$	10480	
31	8539	12	2		6	5	1	9897	
32	9279	2			10	11	$3\frac{3}{4}$	10549	13
Latr.	800537	2	2	$\frac{1}{2}$	4493	10	$\frac{1}{2}$	337618	$6\frac{1}{2}$

Marene

Mare- ne.	Udi fiint Sølv.				Udi Haand-Stene.			Raaber.	
	Mk.	Lod.	Dv.	Drt.	Mk.	Lod.	Dv.	Mk.	Lod.
Transf.	800537	2	2	$\frac{1}{2}$	4493	10	$\frac{1}{2}$	337618	$6\frac{1}{2}$
1733	17480	3	2		17	15	$\frac{1}{2}$	19863	$1\frac{1}{2}$
34	16875	14	2		4	5	$1\frac{3}{4}$	17093	6
35	14957	10	1	3	4	4	$2\frac{3}{4}$	10190	5
36	12545	4	3		8	15	$1\frac{1}{4}$	9734	6
37	12746	1	3		1	15	$2\frac{1}{4}$	9947	$1\frac{1}{4}$
38	18946	13	1		2	12	$1\frac{3}{4}$	10293	$15\frac{1}{2}$
39	15641	6	2		1	7	$1\frac{1}{4}$	12259	$7\frac{1}{4}$
40	18492	7	2		3		$\frac{1}{2}$	14449	$5\frac{1}{2}$
41	24076	12			5	1	$\frac{1}{2}$	18770	$12\frac{3}{4}$
42	19887	8	2		10	5	$2\frac{1}{4}$	15813	3
43	19142	1	1		2	4	$1\frac{3}{4}$	15216	6
44	22716	3	3		6	12	$2\frac{5}{8}$	17672	$4\frac{1}{4}$
45	24324	1	3		15	15	$1\frac{3}{8}$	19090	12
46	27638	12	3		3	9	$1\frac{1}{2}$	19006	$12\frac{1}{4}$
47	29921	7	1		3	1	1	23703	7
48	24122	5	1		3	5	1	19174	$2\frac{3}{4}$
49	19228	7			6	8	1	15159	12
50	22063	13			11	6	$\frac{3}{4}$	17370	4
51	23676	5	2		1	15	$\frac{1}{2}$	18553	$15\frac{1}{4}$
52	24045	3			6	15	$\frac{3}{4}$	9097	$9\frac{1}{2}$
53	24349	13			8			9495	
54	24131	3			5	13	$1\frac{1}{2}$	11056	$8\frac{3}{4}$
55	23035	13			8	5	$1\frac{1}{2}$	16383	$15\frac{1}{4}$
56	25068	6			6	15	$1\frac{1}{2}$	13840	8
57	28930	15	2		4		1	19728	7
58	27196	4	1		4	5	$2\frac{1}{2}$	18559	$14\frac{1}{2}$
59	27852	3	3		11	10	$1\frac{1}{2}$	16224	6
60	26355	15	2		10	2	$1\frac{3}{4}$	20237	$12\frac{1}{4}$
61	27802	12	1		3	5	$3\frac{3}{4}$	22358	$5\frac{3}{4}$
Latr.	1443789	7	3	$3\frac{1}{2}$	4678	4	$2\frac{1}{2}$	797963	$8\frac{3}{4}$

Aare- ne.	Udi fint Sølv.				Udi Haand-Stene			Raaber.	
	Mk.	Lod.	Dv.	Drt.	Mk.	Lod.	Dv.	Mk.	Lod.
Transf.	1443789	7	3	3½	4678	4	2½	797963	8¾
1762	28643	11	1		1		½	19369	7¼
63	29513	14	2		22	7	¾	11981	5¾
64	25644	1	3		26	5	¾	16988	9¼
65	31538	7	2		20	5	3	5034	6¼
66	32435	13	1		79	8	¾		
67	30610		2		13		½	2785	3¾
68	35313	8	3		11		¾	1415	7¼
69	30158	8			67	14	½	1615	13
70	31225	4	3		16	12	¾	1115	¾
71	28944	15	1		11	6	¾	16086	15½
72	23949	1	2		343	4	2	15294	
Sum.	1771766	14	3	3½	5291	9	¼	889649	14

P. S. For Aaret 1773 udbragt Sølv 26611 Mk. 2 Lod. $\frac{3}{8}$ Gr.
 1774 " " 23579 Mk. 9 Lod. 11 $\frac{1}{8}$ Gr.

* * * * * * * *

Siden der i Sølv-Berkets Historie forekommer noget om Koraas Kaaber-Berkes første Optagelse, og dette Bergverk næst Sølv-Berket er nok det vigtigste i dette Rige; har man villet tilføje dette Koraas Kaaber-Berkes Producter fra Begyndelsen af til 1772 Aars Udgang.

* ————— *

E x t r a c t

Over tilvirkede Gahr-Kaaber ved Koraas Kaaber-Berk, fra 1646 til 1772 Aars Udgang, med hosføjede Beregning over Tilvirkningen, saa vel som Hans Kongelige Majestæts Intrader af Tiende, Told og Accise.

Aaret	Tilvirket Gahr-Kaaber.			Prisen pr. Skpd. Rdlr.	Hans Majestæts Tiende.		
	Skpd.	Lpd.	Pd.		Skpd.	Lpd.	Pd.
fra 1646	1130	16			Tiende frie.		
til 1648							
fra 1649	1340				134		
til 1651	574				57	8	
52	806				80	12	
53	660				66		
54	690				69		
55	680				68		
56	826				82	12	
57	1000				100		
58	700				70		
59	750				75		
60	1000				100		
61	750				75		
62	1000			54	100		
63							
Latr.	11906	16		54	1077	12	

Aaret

Slægt		Zilbert Gahr		Jens		Gans Mæstads		Slægt	
Zilbert Gahr		Jens		Gans Mæstads		Slægt		Zilbert Gahr	
År.	Spd.	År.	Spd.	År.	Spd.	År.	Spd.	År.	Spd.
1664	600	54	54	1077	12	18	12	8	8
65	1000			100		17	16	3 1/2	8
66	600			60					
67	500			50					
68	650			65					
69	900			90					
70	876			87					
71	1200			120					
72	1000			100					
73	900			90					
74	1000			100					
75	1000			100					
76	800			80					
77	900			90					
78	618			61					
79	98			9					
80	600			60					
81	800			80					
82	790			79					
83	332			33					
84	712			71					
85	830			83					
86	636			63					
87	1021			102					
88	973			97					
89	969			96					
90	1200			120					
91	1000			100					
92	1100			110					
Lat.		54		3438		7		8 1/2	
Lat.		9		54		7		8 1/2	

Maret	Tilvirket Gahr- Kaaber.			Prisen pr. Skpd.	Hans Majestæts Tiende.		
	Skpd.	Lpd.	Pd.		Skpd.	Lpd.	Pd.
Transf.	35514	16	9	54	3438	8	$\frac{9}{10}$
1693	1200				120		
94	1055				105	10	
95	1350				135		
96	1200			54	120		
97	900				90		
98	700				70		
99	850				85		
1700	1140				114		
1	1300				130		
2	975				97	10	
3	1260				126		
4	1510				151		
5	1335				133	10	
6	1467	10			146	15	
7	1319	3	$5\frac{1}{3}$		131	18	$5\frac{1}{3}$
8	1460				146		
9	1456	10			145	13	
10	1280				128		
11	1485				148	10	
12	1355				135	10	
13	1335				133	10	
14	1485				148	10	
15	1162	10		80	116	5	
16	1318	10			131	17	
17	1202	12	8		120	5	4
18	933	15			93	7	8
19	835	10			83	11	
20	652	10		80	65	5	
21	930				93		
Latr.	69968	7	$6\frac{1}{3}$	268	6883	15	$2\frac{7}{10}$

Maret

Aaret	Tilvirket Gahr- Raaber.			Prisen pr. Skpd.	Hans Majestæts Tiende.		
	Skpd.	Lpd.	Pd.		Skpd.	Lpd.	Pd.
Transf.	69968	7	$6\frac{1}{3}$	268	6883	15	$2\frac{7}{10}$
1722	1087	10			108	15	
23	1102	10			110	5	
24	1128	15		72	112	12	8
25	1165			79	116	10	
26	1126	10		72	112	13	
27	1314	15		70	131	9	8
28	1680			70	168		
29	1453			70	145	6	
30	1354	17	8	74	135	9	12
31	1470	8	$5\frac{1}{3}$	75	147		$13\frac{1}{3}$
32	1606	16	$1\frac{7}{9}$	75	160	13	$9\frac{7}{9}$
33	1332	5	$13\frac{1}{3}$	74	133	4	$9\frac{1}{3}$
34	1708	15		73	170	17	8
35	1901	13	$5\frac{1}{3}$	71	190	3	$5\frac{1}{3}$
36	2259	1	$11\frac{7}{9}$	69	225	18	$2\frac{7}{9}$
37	1185	16	$13\frac{4}{9}$	70	118	11	$10\frac{1}{18}$
38	2674	12	$1\frac{1}{3}$	73	267	9	$3\frac{1}{3}$
39	1863	6	$5\frac{1}{9}$	73	186	6	$10\frac{1}{9}$
40	2367	9	$10\frac{1}{5}$	71	236	14	$15\frac{4}{9}$
41	1988	1	$15\frac{1}{9}$	69	198	16	$3\frac{1}{9}$
42	2078	8	$8\frac{2}{3}$	68	207	16	$13\frac{2}{3}$
43	2439	14	$14\frac{8}{9}$	68	243	19	$7\frac{8}{9}$
44	2747	14	$2\frac{2}{3}$	68	274	15	$6\frac{2}{3}$
45	2494	15	$11\frac{1}{9}$	68	249	9	$9\frac{1}{9}$
46	2765	15	$7\frac{7}{9}$	66	276	11	$8\frac{7}{9}$
47	2604		$6\frac{2}{3}$	66	260	8	$2\frac{2}{3}$
48	2548	2	$13\frac{5}{9}$	65	254	16	$4\frac{5}{9}$
49	2241		$6\frac{2}{3}$	64	224	2	$2\frac{2}{3}$
50	2206	11	$6\frac{2}{9}$	65	220	13	$2\frac{2}{9}$
Latr.	123865	15	$15\frac{4}{5}$	2166	12273	4	$15\frac{4}{5}$

Aaret	Tilvirket Gahr- Kaaber.			Prisen pr. Skpd.	Hans Majestaets Tiende.		
	Skpd.	Lpd.	Pd.		Skpd.	Lpd.	Pd.
Transf.	123863	15	$15\frac{4}{5}$	2166	12273	4	$15\frac{4}{5}$
1751	2241		$6\frac{2}{3}$	73	224	2	$\frac{2}{3}$
52	1970		10	75	197		1
53	2295	4	6	72	229	10	7
54	2331	7	$\frac{2}{9}$	66	233	2	$11\frac{2}{9}$
55	1891	5	$1\frac{2}{3}$	69	189	2	$8\frac{1}{6}$
56	2106	7	$5\frac{2}{9}$	70	210	12	$11\frac{1}{18}$
57	2114	11	$2\frac{8}{9}$		211	9	$1\frac{8}{9}$
58	2169	11	$15\frac{1}{9}$		216	19	$3\frac{1}{9}$
59	1906	16	$\frac{1}{9}$		190	13	$9\frac{1}{18}$
60	1951	19	$4\frac{8}{9}$		195	3	$14\frac{8}{9}$
61	1879	14	$\frac{4}{9}$		187	19	$6\frac{1}{9}$
62	2095	13	$\frac{8}{9}$		209	11	$4\frac{8}{9}$
63	2015	3	$14\frac{7}{9}$		201	10	$6\frac{5}{18}$
64	2301	9	$2\frac{1}{2}$	)	Disse 2de Aar for- undt Tiende frie.		
65	3017	12	$8\frac{1}{2}$	)			
66	3216	11	$10\frac{2}{3}$		321	13	$2\frac{2}{3}$
67	3397	4	$13\frac{7}{9}$		339	14	$7\frac{7}{9}$
68	2964	10			296	9	
69	3289	13	12		328	19	6
70	2746		$8\frac{8}{9}$		274	12	$\frac{8}{9}$
71	3469	10	$2\frac{2}{9}$		346	19	$\frac{2}{9}$
72	3505	12	$12\frac{4}{9}$		350	11	$4\frac{4}{9}$
Sum.	178742	15	$11\frac{4}{5}$	2591	17229		$12\frac{2}{45}$

P. S. 1773 Gahr-Kaaber 3433 Skpd. 7 Lpd. 8 Pd.
heraf Konge Tiende 343 Skpd. 6 Lpd. 12 Pd.
1774 Gahr-Kaaber 3829 Skpd. 9 Lpd. $11\frac{5}{9}$ Pd.
heraf Konge Tiende 382 Skpd. 19 Lpd. $15\frac{5}{9}$ Pd.

Anmerkninger.

1. Dette anseelige Raaber-Berk beliggende i Tronhiems Stift, Holt-aalens Præstegjeld, i en sær ode og aldeles ufrugtbar Egn 14 Mile fra Tronhiems Bye, er funden af Bonden Hans Aasen, der levede i 116 Aar, han staaer i Nøraas Kirke affkildret med Finde-Stuffen i Haanden.
2. Efter at Raabergangen saaledes var funden, blev Berket først op-taget 1644 af Lorentz Lossius Schichtmester ved Nvikne; Men derefter erholte den Kongelig Cammertjener Jochum Jürgens og Participanterne allernaadigst Privilegier paa dette Berk under 9 November 1646, og saaledes er det ved et Interessentskab dre-vet indtil nærværende Tiid.
3. Af forestaaende Tabel sees, hvad dette Berk Aar efter andet har kastet af sig, saavel i forrige som dette Seculo.
4. Hvad Priis Raaberen hvert Aar har været udi, derom har man ingen tilforladelig Kundskab kundet erholde, fornemmelig i det forrige Seculo, men naar af de bekiendte forskiellige Priser tages 65 Rdlr., som et Medium, synes det at kunde passe sig med det rigtige; i forrige Seculo var den mindste Priis 54 Rdlr. og i det-te har den steget over 80 Rdlr.
5. Af Tabellen sees at være udbragt. Gahr-Raaber 178742 Skpd. 15 Lpd. $11\frac{2}{3}$ Pd., beregnes denne Product i Penge til 65 Rdlr. pr. Skpd., bliver det 11618281 Rdlr. $14\frac{1}{10}$ skl.
6. Af ovenstaaende Summa Raaber er i Tiende til Hans Kongel. Majestæt erlagt 17229 Skpd. $12\frac{2}{3}$ Pd. deri Penge à 65 Rdlr. bliver " " " " 1120558 Rdlr. $58\frac{2}{3}$ skl.
 I Told af 161513 Skpd. 9 Lpd. $14\frac{2}{3}$ Pd.
 à 7 Rdlr. pr. Skpd. " " " 1130594 45 $\frac{1}{10}$
 I Accise af det vundne Raaber fra 1692
 som bliver 130426 Skpd. 3 Lpd.
 $6\frac{7}{8}$ Pd. à 48 skil. pr. Skpd. " 65213 10 $\frac{2}{3}$

Summa 2316366 Rdlr. $18\frac{1}{3}$ skl.

